RUSKI INWALID

№ 279.

ŚRODA. 24 Listopada 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Wiadomości Zagraniczne: Angliia. Rozmaitości.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

z Petersburga, 24 Listopada.

W przyszły piątek 26 b. m. to iest w dzień Ś. Jerzego, Dyrekcyia widowisk tuteyszych teatralnych da spektakl na rzecz inwalidów, który się pocznie komedyią napisaną przez Pana *Jwanów*, po którey nastąpi opera *Lodoiska* przełożona z francuzkiego przez Pana *Łuknickiego*, z reprezentacyią baletów i chorów do niey zastosowanych. W balecie tańcować będą Panowie *Lustich*, *Arteniejew* i *Holtz*. Cena loż i krzeseł iest zwyczayna. Doświadczona iuż w tylu zdarzeniach wspaniałość publiczności tuteyszey, zwłascza gdzie idzie o przyczynienie się do ulepszenia losu obrońców oyczyzny, pozwala nam cieszyć się nadzieią, że taż łaskawa publiczność i ninieyszą razą da nowy dowod wspaniałości swoiey.

— W tych dniach otrzymano tu z Bukarestu następuiącą wiadomość. »Donieślismy iuż pierwiey, że w iedney wsi w okolicach tuteyszych leżącey, wściekły wilk pokąsał był siedmiu ludzi. Wzięto ich zaraz do szpitalu. Z tych tedy ludzi, trzey pomimo wszelkie starania stali się ofiarą wścieklizny i dwóch umarło, ieden tylko pozostał w życiu; lecz okropny stan iego choroby nieczyni żadney nadziei aby wyzdrowiał. Pozostali których iest czterech, nieokazuią wprawdzie dotąd znaków wścieklizny; lecz zawsze wątpić należy, aby uszli iey okropnych skutków; iednostaynie bowiem byli pokąsani i zapewne mocnieysza tylko budowa ich ciała dłużey się tym ztrasżliwym opiera skutkom. Trzey pierwsi nietylko leczeni byli używanym w Rossyi w podobnych zdarzeniach *Szylnikiem wodnym*; (*Alisma plantago*); lecz nadto żadnych innych sposobów ratowania niezaniedbano. Wszystkie one zapewne mogą bydz wtenczas tylko pomocne, gdy się używią wcześnie, to iest pierwiey nim iad szeleństwa obeymie systemat krwisty. We wsi pomienioney bardzo wiele bydła i psów było pokąsanych od tegoż wściekłego wilka, lecz dzięki troskliwey

zwierzchności, wszystko to wcześnie pozabiiane zostało.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Anglija.

z Londynu, 10 Listopada.

W wydziale sekretnym w który się obrady parlamentu zamieniły 6 b. m. dla zastanowienia się nad bilem, były burźliwe rozprawy i przymowienia się, gdy przyszło do artykułu o rozwodzie. Wszyscy Ministrowie i prawie wszyscy Parowie duchowni (wyiąwszy tylko Biskupa Kantorberyyskiego) oświadczyli się przeciwko, a oppozycyia za tym artykułem.

Hrabia Lauderdal był za tymi tylko artykułami bilu, na mocy których Królowa powinna tracić wszystkie swe tytuły i do nich należące honory. Lecz niezgadzał się bynaymniey na rozwod, utrzymuiąc, iż prawa związku małżeńskiego tak są obowiązuiącemi dla Króla, iak i dla ostatniego z poddanych iego.

Arcybiskup Thuamski przytaczał słowa z Ewangelisty S. Mateusza Roz. 5 Art. 32 i opieraiąc się na tém świętém swiadectwie, w żaden sposób niechciał się zgodzić na rozwod. Ten szanowny prałat mówił międzyinném co następuie: »Przymuszony byłem znaydować się na tych posiedzeniach i wcale niechętnie przyiąłem na iebie tytuł sędziego w tak trudney sprawie. Zadna moc na świecie niemogłaby mnie zniewolić do tych wszystkich badań, gdyby parlament nierozciągnął był tak wielkich kar na członków nieobecnych. Obecność moia na tych posiedzeniach była mi częstokroć przeszkodą do dopełniania innych niemniey ważnych obowiązków; lecz będąc nakoniec przymuszonym, zwróciłem całą moią uwagę na tę sprawę i zapewne byłem z liczby naygorliwszych zasiadaczów w parlamencie. A tak mogłem się należycie przekonać że zaskarzenia przeciwko Królowey *są należycie iasne, zadowalniaiące i na uiezaprzeczonych oparte dowodach.* To własnie było przyczyną iż koniecznie domagałem się powtórnego odczytania bilu; gdyż niemogłem inaczey uczynić. Co się zaś tycze artykułu o rozwodzie, wnętrzne moie przekonanie przeciwne iest temu, abym nań pozwolił. I tak, ieśli ten artykuł cofniętym nie ubędzie; dam głos móy przeciwko trzeciemu odczytywaniu bilu.«

Margrabia *Landsdoun* utrzymywał, iż należy albo we wszystkich artykułach bil zatwierdzić, albo go zupełnie odrzucić.

Lord *Kingh* odezwał się w następuiący sposób: »Może ieszcze nigdy niebyło w parlamencie takiey różnicy w zdaniach iaka się teraz widzieć daie. Ani ministrowie, ani prałaci, ani prawnicy nawet niemogą się zgodzić z sobą. Niemożna nieuczynić uwagi, że wielu szanownych Lordów, oswiadczyli się za obroną bilu, na samych tylko opieraiąc się pogłoskach. Oddawna iuż do mnie sam go wiele podobnych dochodziło pogłosek. Tak n. p. Słyszałem iak mówiono że Królowa w tenczas ieszcze gdy była Xiężną *Wallii*, pozwalała sobie pewnych *poufałości*, z niektóremi osobami, tylko do nich nienależał *Bergami*, a Lord... mamże powiedzieć? — *Liverpool.* Miało to mieysce iak twierdzono, w domu wieyskim Blannhtit (głośny śmiech) Jnni znowu mowili że Nayiaśnieysza Pani grywała w *ciuciu babkę* z Wielkim Kanclerzem *(znowu śmiech)* Niechcę tu mowić o czasie kiedy to wszystko było w *modzie.*«

Odezwał się Hrabia *Liverpool*: »Tego nigdy niebyło.«

Lord *Kingh* znowu: »Ja powtarzam że niepamiętam dokładnie kiedy to było: lecz mnie się zdaie że własnie to miało mieysce wtenczas, kiedy szlachetny Lord był bez obowiązku i usilnie starał się o płac w skarbie. Mówią że wtenczas to, był naydowcipnieyszym w wyszukiwaniu *niewinnyah* zabaw dla Krlowey.«

Lord *Liverpool*: »Honorem ręczę że nigdy tego niebyło.«

Lord *Kingh*: »Mamy więc teraz dowod, ile można wierzyć pogłoskom.«

Po zebraniu głosów okazało się, że 129 Parów było za artykułem o rozwodzie, a 62 przeciwko niemu. Większością zatem 67 głosów artykuł pomieniony utrzymanym został.

Hrabia *Liverpool* zagaił dzisieysze posiedzenie pytaniem następuiącym: »Czy należy przystąpić do trzeciego odczytania bilu?« Hrabia *Morley* powstał z mieysca swoiego i pierwszy oswiadczył się przeciwko takowemu odczytaniu.

Xiąże *Betford* tegoż był zdania. — Wielki Kanclerz oświadczył swe zdanie, iż idąc za natchnieniem sumnienia, niemoże się przeciwić trzeciemu odczytaniu.

Przemowił Biskup *Chesterski*: »Dałem głos móy za powtorném odczytaniem bilu, będąc przekonany że zarzuty przeciwko Królowey na niezaprzeczonych są oparte dowodach. Wiadomo mnie iest że N. Pani uroczyście wzywała Boga na swiadectwo w niewinności swoiey; lecz wyznaię, iż dzieie swiata niewystawnią do-

tychczas ani iednego przykładu, gdzieby niewinności towarzyszyło tyle pozorów występku. — Dałem głos móy za powtórnem odczytaniem, lecz byłem przeciwny artykułowi o rozwodzie; teraz zaś kiedy ten artykuł utrzymanym został, sumnienie mi broni zezwolenia na trzecie odczytanie.«

Po zebraniu głosów okazało się że 108 była za trzecim czytaniem a 99 przeciwko niemu. A tak większością dziewięciu głosów trzecie czytanie bilu utrzymaném zostało.

Następnie Hrabia *Liverpool*, przemówił do zgromadzenia w takich wyrazach: »Gdyby szanowni Milordowie! zbieranie głosów teraznieysze takież wydało skutki iak i podobne przed powtórnem czytaniem; należałoby bil ten przesłać do parlamentu niższego; lecz teraz większość składa się tylko z dziewięciu głosów; a przeto rozumiem iż powinienem wnieść aby to trzecie czytaie odłożoném było do szesciu miesięcy.« (Słuchaycie, Słuchaycie).

Hrabia *Montrose* sprzeciwił się temu wnioskowi utrzymuiąc, iż aż nadto przekonany iest o przestępstwie Królowey. — Z tem wszystkiem wniosek Hrabiego *Liverpool* przyiętym został bez zbierania głosów i *okrzyki radości rozległy się w Parlamencie.*

Takim sposobem bil nieprzeydzie iuż do parlamentu niższego i pod pretextem szesciu miesięcznego odroczenia zniwecza się zupełnie. Dotychczas niepodobno iescze przeniknąc co skłoniło ministrów do tego kroku. Jeśli można wierzyć niektórym pogłoskom biegaiącym dziś w wieczór po mieście; Ministrowie to uczynili wskutek nastąpionego układu z Królową, która iak słychać znowu wyiedzie z Anglii, a to nawet przed Bożém narodzeniem. Odwiedziny które Xiąże *Sussex* uczynił N. Pani, dały nastanie tym domysłom.

Na wielkim obiedzie, który nowy Lord Maior *Thomas Torb* dawał z powodu wstąpienia w pełnienie obowiązku swoiego, niebyło ani iednego Ministra; lecz za to wszyscy członkowie oppozycyi. Znaydowali się na nim także przyiaciele włoscy Królowey, a w tey liczbie i Hrabina *Oldi*. — Processyia odprawiona tegoż dnia rano, była nader świetna, a przeszły Lord Maior spotkany był od ludu głośném sykaniem.

ROZMAITOŚCI.

Gospodarstwo.

Nowy i łatwy sposób zachowania na dłuższy czas mięsa i ogrodowiny.

Doktor *Sweeny* w Londynie zaleca następuiący łatwy sposób do zachowania mięsa i ogrodowin na długi czas od zepsucia: Wziąć nieco opiłek żelaznych, oczyścić ie z prochu należycie, i nalać ie czystą wodą, przegotowaną lecz wystudzoną. Do takiey wody kładzie się świeże mięso (lub iarzyna) tak, aby ie całkiem woda pokryła. Dla zupełnego atoli zapobieżenia wpływu powietrza, nalewa się nadto cokolwiek oliwy na powierzchnią wody. Mięso tym sposobem zachowane, wyięte z wody w 7 tygodni, tak z koloru iak i zapachu równało się zupełnie świeżemu. Rosoł z takiego mięsa był dobry i zatrzymał smak naturalny. Wyymuiąc mięso z tey wody nachyla się trochę tylko naczynie, oliwa spłynie do ostatniey kropli.

Suszone mięso.

Narody wschodnie, używaią w podróżach na pokarm mięsa suszonego. Maią one różne sposoby zachowania mięsa przez czas długi od zepsucia, choćby się na naywiększym znaydowało upale. Między innemi tak postępuią: mięso wołowe, świnie, lub wielbłądzie, kraią na cienkie plastry i przez 24 godziny moczą w oleiu, a w końcu póty suszą na słońcu, póki zupełnie nie zeschnie; potém znowu gotuią ie w oleiu, znowu suszą i nareszcie w kamienne garnki pakuią tak, żeby powietrze tam przystępu nie miało. Mięso tak sporządzone, przez dwa lata całe utrzymuie się zawsze twarde i smaku nie traci.

Podróże.

Znaiomość ludów i kraiów.

Gazeta *Times* donosi z *Valparaiso*, że tamże powrócił bryg *Williams* po odbytey podróży do nieznaiomych kraiów, leżących na południe przylądka *Horn*. Na żądanie Kapitana woiennego okrętu *Hyperion*, zabroniono ludziom z okrętu *Williams* wszelkich związków z brzegami, zkąd wnoszą, że poczynione odkrycia nie małey wagi bydź muszą. Gazeta *Morning Chronicle* utrzymuie, że odkrycia te wielkiey są wagi dla handlu Angielskiego na morzu południowém, który teraz w przypadku woyny z Hiszpanią lub iey osadami żadney przeszkody doznawać nie będzie. Wynalazcą tey nowey ziemi iest Pan *Smith*, Kapitan okrętu *Williams*, rodem z *Blythe* w *Northumberland*. Mąż ten prowadził okrętem swoim handel między rzeką *Plata* i *Chili*. Dla wyszukania łatwieyszego okrążenia Przylądku *Horn*, popłynął w roku zeszłym pod wyższym stopniem

szerokości iak za zwyczay, i odkrył pod stopniem 62 minut 30 południowey szerokości, tudzież stopniem 60 zachodniey długości, kray nieznany.—Różne okoliczności przeszkodziły mu za pierwszym razem ziemię tę dokładniey poznać, i odłożył to aż do powrotu swego z *Buenos-Aires*. Zaledwo wiadomość o tém doszła do tego miasta, natychmiast w celu korzyści ocucił się duch spekulacyyny mieszkańców południowey Ameryki; lecz P. *Smith* iako Anglik chciwy sławy i własnego zysku, nic wyiawić nie chciał. Gdy w Lutym r. b. płynął znowu z *Buenos-Ayres* do *Valparaiso*, postanowił odkrycie swoie ukończyć. Przypłynąwszy do odkrytego kraiu żeglował 200 do 300 mil Angielskich na zachod nad brzegami tey ziemi, która była częścią stałym lądem, częścią wyspami, i znalazł mieysce, w których była niezmierna ilość wielorybów i psów morskich. Wziąwszy ztamtąd niektóre osobliwości, odrysował mappy brzegów i widoków i odesłał ie swemu rządowi. Potém wylądowawszy, ogłosił kray podług zwyczaiu własnością swoiego Monarchy i nazwał go *Neu-Sud-Shetland*. Klima tego kraiu było umiarkowane brzegi górzyste, a postać dzika niezaludniona, atoli nie zbywa tam na wegetacyi; w wielu bomiem mieyscach widział iodły i sosny. W ogóle kray ten podobny iest do *Norwergii*. Posunąwszy tak daleko iak można było swoie odkrycia, wrócił na północ. Przybywszy do *Valparaiso*, oznaymił odkrycia swoie Kapitanowi *Scheriff*, dowódcy okrętu *Andromacha*, który natychmiast na okręt *Williams* przeniosł officerów z okrętu *Andromacha*, i wysłał ich na nowe odkrycia.—Rzuciwszy okiem, (dodaie *Morning Chronicle*), na karty Oceanu południowego, przekonać się można, że Kapitan *Cook* do nierównie wyższego stopnia szerokości posunął się; ale ponieważ tam same góry lodowate widział, wniosł z tego, że daley niemasz iuż stałego lądu. Gdy iednak południk iego na 45 stopni bardziey był na zachod aniżeli południk *Neu-Sud-Shetland* dla tego całą przestrzeń między *Sandwichland* i *Neu-Sund-Shetland* z których pierwsza pod 28 a druga pod 60 stopniem zachodniey długości leży; zostawił nie odkrytą. Dopłynął wprawdzie potém do 67 stopnia szerokości połud: ale tylko między stopniem 137 i 147 długości zachodniey. *La Perouse* nie dopłynął wyżey iak do stopnia 60 minut 30, a *Vankouver* tylko do stopnia 55 południowey szerokosci. Inni żeglarze płynęli drogą *Magellana* albo *Lemuire*, trzymaiąc się ile możności nayblizey Przylądku *Horn*, a ztąd poszło, że to ważne odkrycie tak późno przypadło.

— Dway inni uczeni Bawarczykowie, *Spix* i *Martins* w dwóch zeszłych latach, zwiedzaiąc Brezylią, płynęli rzeką *Amazonow* i poznali kraie w koło leżące, gdzie bawiąc 8 miesięcy, same dzikie pokolenia znaleźli. Podług ich opisu mieszkańcy nad rzeką *Amazonów* co do sposobu myślenia i życia równaią się dzikim zwierzętom; są ludożercy, nie wiedzą co iest moie i twoie, nie znaią co honor, co cnota, co Bóg. Szczególną atoli iest rzeczą, że znaią gwiazdę wschodnią *Pleiady* i *Oryiona*, i że niemal we wszystkich ięzykach, których ciż uczeni, poprzywozili małe słowniki, snayduią się wyrazy *Papa* i *Mama*, a do tego w iednemże co u nas znaczeniu. Uczeni ci obiecuią zbogacić gabinet naturalny kraiu swoiego szczególnemi zbiorami. Więcey iak 20 pak napełnionych osobliwszemi płodami idzie za niemi; prócz tego wiozą trzy ogromne naczynia z zwierzętami w spirytusie zachowanemi, maią trzy ryby *Lamentiny*, dwóch nowych delfinów i znaczny zbiór żyiących małp, ptaków, żołwi i roślin; a co iest nayciekawsze dla całey Europy, wiozą sześciu młodych chłopców ze szczepu ludożerców, którzy sami życzyli sobie dostać się do Europy. Dla tego ciekawe będą badania nad *Pelinami*, które ieden z tych uczonych, Pan Doktor *Martins*, przedsięwziął. Opisuie ich więcey iak 60 rodzaiów należących do 21 gatunków, z których 11 iest zupełnie nowych, a które dokładnie po większey części opisał. — Podług ostatnich listów Panów *Spix* i *Martins*, znayduią się w *Para* nad uysciem rzeki *Amazonow;* lecz odiazd ich ztamtąd nieco doznaie trudności, z powodu licznych korsarzy chwytaiących poiedyncze okręty na morzu. Dla tego wiele okrętów czeka na odiazd floty konwoiowey.

W PETERSBURGU.

w drukarni woiennej Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.